

ВІДГУК ОПОНЕНТА

кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри цивільно-правових дисциплін Донецького державного університету внутрішніх справ Назимко Олени Вікторівни на дисертаційну роботу Покори Костянтина Вікторовича на тему: «Адміністративно-правовий статус прокурора спеціалізованої прокуратури у сфері оборони», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність обраної теми зумовлена насамперед тим, що в умовах воєнного стану, триваючої збройної агресії проти України та посилення загроз національній безпеці особливого значення набуває належне правове забезпечення діяльності органів, які функціонують у сфері оборони. У цьому контексті діяльність прокурора спеціалізованої прокуратури у сфері оборони має важливе значення для забезпечення законності у військовому середовищі, належного реагування на правопорушення у сфері оборони, захисту інтересів держави, а також дотримання прав і свобод військовослужбовців та інших осіб. Також сфера оборони в сучасних умовах характеризується підвищеною складністю правового регулювання, поєднанням адміністративно-правових, кримінально-процесуальних, військово-правових, антикорупційних та безпекових аспектів. Це зумовлює необхідність чіткого визначення адміністративно-правового статусу прокурора спеціалізованої прокуратури у сфері оборони, його повноважень, гарантій діяльності, меж взаємодії з іншими органами сектору безпеки й оборони, а також відповідальності за належне виконання покладених функцій. Важливість теми посилюється також потребою у вдосконаленні діяльності спеціалізованих органів прокуратури з урахуванням сучасних викликів, пов'язаних із воєнним станом, оборонними закупівлями, захистом державного майна, забезпеченням військової дисципліни, протидією правопорушенням у військовій сфері та необхідністю післявоєнного відновлення України.

У зв'язку з цим дисертаційне дослідження **Покори Костянтина Вікторовича** на тему: «Адміністративно-правовий статус прокурора спеціалізованої прокуратури у сфері оборони» є своєчасним, актуальним та таким, що відповідає потребам сучасної юридичної науки і правозастосовної практики.

Робота, що підготовлена **Покорою К. В.**, характеризується системним підходом до предмету дослідження. Дисертаційна робота відрізняється помітною методологічною культурою. В ній висвітлено широке коло нових проблем і оригінальних авторських підходів щодо їх вирішення. Автор

коректно і вдало полемізує, аргументує свої судження, пов'язує загальнотеоретичні проблеми з конкретним емпіричним матеріалом.

Обґрунтованість положень, сформульованих у дисертації, підтверджується критичним аналізом наявних літературних джерел юридичного та методологічного спрямувань з проблематики визначення адміністративно-правового статусу прокурора спеціалізованої прокуратури у сфері оборони. Крім того, достовірність одержаних результатів також підтверджена критичним аналізом та узагальненням великої кількості праць вітчизняних та зарубіжних вчених.

В цілому, комплексний підхід до використання методів дослідження дав змогу всебічно розглянути сучасний стан правового регулювання адміністративно-правового статусу прокурора спеціалізованої прокуратури у сфері оборони, існуючі проблеми у цій сфері та шляхи їх вирішення.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації не викликає сумнівів. Положення дисертації реально ґрунтуються на об'єктивних теоретичних дослідженнях, висновки є достовірно обґрунтованими та базуються на теоретичних судженнях автора.

Наукову і практичну цінність дисертації підтверджують можливості застосування її результатів у: *науково-дослідній сфері* – як підґрунтя для подальших досліджень проблемних аспектів адміністративно-правового статусу прокурора Спеціалізованої прокуратури в сфері оборони; - *практичній діяльності* – у контексті підвищення ефективності та дієвості органів прокуратури в сфері оборони; - *освітньому процесі* – під час підготовки підручників, навчальних посібників і методичних матеріалів, проведення лекційних, семінарських і практичних занять із дисциплін «Адміністративне право», «Кримінальне право», «Кримінальне процесуальне право», «Організація судових та правоохоронних органів».

Дисертаційне дослідження характеризується новизною наукових підходів до теоретичних та практичних проблем правового регулювання адміністративно-правового статусу прокурора спеціалізованої прокуратури у сфері оборони.

Погоджуємось з думкою дисертанта про те, що адміністративно-правовий статус Спеціалізованої прокуратури у сфері оборони - це комплексна категорія, яка охоплює не лише спеціальні повноваження, а й права, обов'язки, відповідальність та місце цього органу в системі органів державної влади. Спеціалізована прокуратура у сфері оборони наділена особливими повноваженнями та функціональними завданнями, спрямованими на протидію військовим кримінальним правопорушенням, а також здійснення контролю за

дотриманням законодавства іншими правоохоронними органами під час досудового розслідування військових кримінальних правопорушень. Організаційно-правовий статус прокурора Спеціалізованої прокуратури у сфері оборони складається з чотирьох взаємопов'язаних елементів, які в сукупності визначають його місце та роль у системі прокуратури України. (с. 65-66 дис.).

Заслуговує на увагу твердження автора про те, що діяльність прокурора Спеціалізованої прокуратури у сфері оборони займає особливе місце в системі органів прокуратури України, особливо в умовах воєнного стану. Ця роль характеризується наступними ключовими аспектами: 1. Стратегічна важливість: в умовах воєнного стану робота прокурора у сфері оборони набуває критичного значення для забезпечення національної безпеки та законності у військовій сфері. 2. Розширення повноважень: воєнний стан зумовлює розширення компетенції та повноважень прокурора, що вимагає підвищеної відповідальності та професіоналізму. 3. Інтенсифікація діяльності: збільшується обсяг та складність справ, пов'язаних з військовими злочинами та порушеннями в оборонному секторі. 4. Посилена взаємодія: зростає необхідність тісної співпраці з іншими органами державної влади, військовими формуваннями та правоохоронними структурами. 5. Адаптивність: прокурор має швидко адаптуватися до змін у законодавстві та нових викликів, пов'язаних з воєнним станом. 6. Захист прав військовослужбовців: особлива увага приділяється захисту прав та інтересів військовослужбовців та їхніх сімей. 7. Міжнародна співпраця: зростає роль у документуванні військових злочинів та співпраці з міжнародними організаціями. 8. Превентивна функція: посилюється роль прокурора у запобіганні правопорушенням у військовій сфері. 9. Інформаційна безпека: зростає відповідальність за збереження державної таємниці та захист чутливої інформації. 10. Підвищені вимоги до кваліфікації: необхідність постійного підвищення професійного рівня та спеціалізованих знань у військовій сфері (с.86-87 дис.).

Важливим є висновок дисертанта з приводу того, що застосування заходів адміністративного припинення прокурором Спеціалізованої прокуратури у сфері оборони забезпечує оперативне реагування на порушення військової дисципліни та законності у Збройних Силах. Можливість тимчасового відсторонення військовослужбовців від посади дозволяє негайно усунути джерело порушень та запобігти їх продовженню, що критично важливо для підтримання боєготовності підрозділів. Накладення адміністративних стягнень, зокрема штрафних санкцій, створює дієвий механізм персональної відповідальності за недотримання військових регламентів та правових норм. Вилучення документів, предметів та речей як потенційних речових доказів забезпечує збереження доказової бази для подальшого розслідування та

притягнення винних до відповідальності. Повноваження щодо порушення адміністративного провадження та складання протоколів про правопорушення у військовій сфері надає прокурору інструменти для системної боротьби з дисциплінарними порушеннями. Така комплексна система адміністративного впливу формує атмосферу невідворотності покарання, стимулює дотримання законності у військовому середовищі та сприяє зміцненню обороноздатності держави в умовах сучасних безпекових викликів (с. 96 дис.).

У своїй роботі автором справедливо аргументовано, що принцип публічності у діяльності Спеціалізованої прокуратури в сфері оборони передбачає відкритість її роботи для суспільства в межах, що не суперечать вимогам державної таємниці. Ця прокуратура здійснює свою діяльність від імені держави та в інтересах суспільства, забезпечуючи захист прав військовослужбовців та дотримання законності у військовій сфері. Публічність реалізується через офіційне оприлюднення інформації про результати роботи, участь у громадських обговореннях та взаємодію зі ЗМІ з питань, що не містять секретних даних. Цей принцип також передбачає реагування на звернення громадян та громадських організацій щодо можливих порушень у військовій сфері. Водночас, специфіка роботи Спеціалізованої прокуратури в сфері оборони вимагає дотримання балансу між публічністю та збереженням інформації, розголошення якої може зашкодити національній безпеці (с. 151 дис.).

Крім того, дисертантом вдало визначено поняття юридичної відповідальності прокурора Спеціалізованої прокуратури в сфері оборони як особливий різновид юридичної відповідальності, що полягає в обов'язку прокурора зазнавати передбачених законодавством несприятливих наслідків у зв'язку з неналежним виконанням своїх службових обов'язку, що полягають у здійсненні нагляду за неухильним дотриманням законодавства під час виконання завдань і функцій Збройними Силами України, іншими військовими формуваннями та правоохоронними органами у военній сфері, забезпеченні захисту національних інтересів держави у питаннях оборони, представництві інтересів держави у судах у справах, пов'язаних із сферою оборони, а також у проведенні досудового розслідування військових злочинів та процесуальному керівництві відповідними оперативно-розшуковими заходами (с. 168 дис.).

Зауваження щодо змісту дисертації. Загалом позитивно оцінюючи виконану наукову роботу Покори Костянтина Вікторовича, варто зазначити, що дисертація не позбавлена окремих недоліків та містить деякі дискусійні положення. Зокрема, доцільно звернути увагу на таке:

1. У підрозділі 1.3, зокрема на с. 66-85, автор ґрунтовно аналізує особливості діяльності прокурора Спеціалізованої прокуратури у сфері

оборони в умовах воєнного стану. Разом із тим дискусійним залишається питання про те, які з окреслених автором особливостей є постійними елементами адміністративно-правового статусу такого прокурора, а які мають тимчасовий характер і зумовлені виключно особливим правовим режимом воєнного стану. У цьому контексті доцільно було б більш чітко відмежувати сталі характеристики статусу прокурора у сфері оборони від тих, що можуть бути переглянуті після завершення воєнного стану або в період післявоєнного відновлення.

2. У дисертації значну увагу приділено ефективності діяльності прокурора Спеціалізованої прокуратури у сфері оборони. Водночас у роботі не повною мірою розкрито критерії оцінювання такої ефективності. З наукового погляду ефективність не може ототожнюватися лише з кількістю проваджень або результатами реагування. Вона має охоплювати якість процесуального керівництва, дотримання прав людини, своєчасність реагування, рівень відшкодування шкоди державі, запобігання правопорушенням у військовій сфері, а також довіру до органів прокуратури. Тому критерії ефективності потребують окремого концептуального визначення.

3. На с. 86-110 дисертації автор розглядає адміністративно-правові методи діяльності прокурора Спеціалізованої прокуратури у сфері оборони, серед яких виокремлює, зокрема, примус, переконання, контроль і нагляд. Такий підхід загалом відповідає усталеним положенням науки адміністративного права щодо методів публічно-владної діяльності. Водночас певну дискусійність викликає застосування категорії «примус» саме до діяльності прокурора у сфері оборони. Адміністративний примус у класичному розумінні передбачає безпосереднє владне застосування уповноваженим суб'єктом передбачених законом заходів впливу, які обмежують права, свободи чи законні інтереси особи з метою припинення правопорушення, забезпечення виконання обов'язку або притягнення до відповідальності. Однак прокурор, зокрема прокурор Спеціалізованої прокуратури у сфері оборони, не завжди є тим суб'єктом, який безпосередньо реалізує адміністративно-примусовий вплив. У багатьох випадках він ініціює застосування відповідних заходів, погоджує їх, звертається до суду, здійснює процесуальне керівництво, вносить акти реагування або забезпечує законність дій інших органів. Тому варто було б чіткіше розмежувати власне владно-примусові повноваження прокурора та його повноваження щодо ініціювання, погодження чи процесуального забезпечення примусових заходів.

4. На с. 204-227 автор аналізує взаємодію прокурора з органами розвідки, безпеки, військового управління та правоохоронними органами. Разом із тим у роботі не повністю розкрито проблему запобігання конфлікту

інтересів у такій взаємодії. Прокурор одночасно може здійснювати процесуальне керівництво, координувати діяльність, отримувати інформацію від певного органу та оцінювати законність його дій. Така багатофункціональність створює ризик інституційної залежності або втрати об'єктивності, що потребує окремого наукового осмислення.

Дані зауваження, які в певній мірі носять характер побажань, не впливають на загальну позитивну оцінку якості виконаної дисертантом роботи. Теоретичні результати й наукові положення, які містяться в даній дисертації, характеризуються єдністю змісту і свідчать про особистий вклад здобувача в юридичну науку.

Підсумовуючи, слід зробити **висновок**, що дисертація **Покори Костянтина Вікторовича** на тему: «**Адміністративно-правовий статус прокурора спеціалізованої прокуратури у сфері оборони**» є завершеною кваліфікаційною науковою роботою, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують наукове завдання, що має істотне значення для науки адміністративного права. Враховуючи вищевикладене, дисертаційна робота **Покори Костянтина Вікторовича** на тему: «**Адміністративно-правовий статус прокурора спеціалізованої прокуратури у сфері оборони**» є самостійним, завершеним науковим дослідженням.

На підставі викладеного, вважаємо, що дисертаційна робота **Покори Костянтина Вікторовича** на тему: «**Адміністративно-правовий статус прокурора спеціалізованої прокуратури у сфері оборони**», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» відповідає за змістом, обсягом, науковою новизною, теоретичним та практичним значенням, оформленням вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44. Відповідно Покора Костянтин Вікторович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», а її дисертація заслуговує на позитивну оцінку.

Офіційний опонент:

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільно-правових
дисциплін Донецького державного
університету внутрішніх справ

Олена НАЗИМКО